

DE POSTDUIVENSPOORT IN DORPLEIN

'De Gevleugelde Bode', 1919-2012

Tjeu Lamers
Annie Staals-Jacobi

Kort na de stichting van de 'Kempensche Zinkmaatschappij' in 1892 werd in Dorplein gestart met de aanleg van een dorp: 'le Projet de Dorplein'. Naast de nodige arbeiderswoningen kwam er het Hôtel St. Joseph, ook wel 'de Cantine' genoemd, met o.a. een wasserij, bakkerij, winkel, school en kapel. Ter ontspanning voor de zinkarbeiders werden diverse verenigingen opgericht: fanfare 'Les Echos de Dorplein', schutterij 'St. Joseph', voetbalvereniging 'Hercules', gymnastiekvereniging 'Vlug en Vrij' en in 1919 postduivenclub 'De Gevleugelde Bode'. Over de postduivenclub van Dorplein, die begin dit jaar ophield te bestaan, gaat deze bijdrage.

Inleiding

Op stadspaleinen en in wandelparken kunnen we niet om hen heen: tamme duiven, we struikelen er bijna over. Ook in onze achtertuinen komen ze veelvuldig voor, met name de waggelende houtduif en de Turkse tortel. En wie 's morgens wakker wordt, ontkomt niet aan het geluid van koerende duiven. Vaak zien we een groep duiven rondom huizen vliegen. Soms maken ze steeds hetzelfde rondje, dan weer vliegen ze verder weg, maar komen als groep weer terug. Deze duiven noemen we postduiven; ze vliegen een trainingsrondje. De postduivensport is een wereld apart. Aan de hand van oude jaarverslagen en publicaties vertellen enkele duivenmelkers uit Dorplein over hun 'gevleugelde liefhebberij' (1).

De duivenmelker

Het woord 'melken' kennen we in meerdere betekenissen, van het melken van koeien tot het melken van huisjes. Deze laatste negatieve betekenis van het woord melken slaat in oorsprong vermoedelijk ook op het 'melken' in 'duivenmelken'. Zo spreekt het woordenboek der Nederlandse Taal over de duivenmelker als een man die zijn verzameling duiven probeert te vergroten om zijn inkomsten te vermeerderen. Hiervoor heeft hij zijn duivenplaat zo ingericht dat lokduiven de verdwaalde duiven meenemen, dit zijn de zogenaamde duivenlokkers. Volgens het West-Friese woordenboek is de duivenmelker iemand die duiven melkt door steeds een ei uit het nest te halen, waardoor de duivin eieren blijft leggen. Volgens de Van Dale is een duivenmelker iemand die postduiven houdt. Daar houden wij het ook op: de duivenmelker als duivenliefhebber.

Het vaandel van Postduivenvereniging 'De Gevleugelde Bode' is gemaakt in de kleurstelling rood-wit-blauw-oranje (foto A. Staals-Jacobi, Soerendonk).

Oorsprong duivensport

De duif heeft een zeer goed ontwikkeld oriëntatievermogen. Vanwege deze eigenschap werd de duif al in de middeleeuwen gebruikt om snel een bericht over te brengen, bv. als vijanden de grenzen naderden. Ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog werd gedurende het beleg van Leiden eveneens gebruik gemaakt van duivenpost om de Leidse bevolking moed in te spreken. Ook in de periode van de Eerste Wereldoorlog speelden postduiven een belangrijke rol als bezorger van berichten. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de postduivensport verboden en werden op last van de Duitse bezetter bijna alle Nederlandse duiven gedood. Over de duiven als boodschappers in oorlogstijd is een film gemaakt: 'The Pigeoneers'.

De duivensport was vooral in de mijn- en industriestreken van België erg populair. In eerste instantie werd de duivensport beoefend door gegoede burgers in de steden; zij hadden genoeg vrije tijd en geld. De gewone man moest de hele dag hard werken. Toch gingen na verloop van tijd de arbeiders zich ook bezig houden met de duivensport. Het houden van duiven werd een populaire hobby in België. Ook in het aangrenzende Zuid-Limburg vulden de mijnwerkers hun vrije tijd met het houden van duiven; van daaruit begint de opmars van de duivensport in Nederland. De leden van de familie Dor, oprichters van de Zinkfabriek, waren vanwege hun

Lucien Dor (1862-1942) en rechts Emile Dor (1863-1941), twee van de drie oprichters van de Kempensche Zinkmaatschappij (derde was François Sepulchre); Lucien Dor was mede-oprichter van Postduivenvereniging 'De Gevleugelde Bode' van Dorplein (collectie Heemkundekring, Budel).

Nostalgisch duivenplasje bij Nol van Leeuwen in de Jozefstraat in Dorplein (foto 1952; collectie familie Looijmans-van Leeuwen, Budel-Dorplein).

afkomst uit het Luikse land goed bekend met de duivensport; hun meegekomen werknemers zullen ongetwijfeld de duivensport bij de zinkarbeiders in Dorplein gepromoot hebben.

Volkshobby

Om de duivensport te beoefenen had men vroeger niet veel geld nodig. In menige achtertuin werd van afvalhout een duivenhok getimmerd of op zolder werden een paar dakpannen gelicht om een hok te maken. Bij een duivenmelker die jaarlijks jonge duiven kweekte, schoten er altijd wel een paar over die je gratis kon krijgen. De duivenmest was bruikbaar voor de moestuin. Zo kon ook de eenvoudige zinkarbeider met deze

hobby beginnen; het gaf verstrooiing en gespreksstof in het dagelijks leven. De enige dure investering die wel nog gemaakt moest worden, was de aanschaf van een duivenklok. Aldus werd in Dorplein op 14 augustus 1919 de postduivenclub 'De Gevleugelde Bode' opgericht. *"En van 'de Zink' kreeg men alle ondersteuning; alle materialen kon je 'op 't fabriek' krijgen: hout, spijkers, verf, alles. De Zink-directie was er alles aan gelegen de werknemers aan Dorplein te binden"*, vertelt Leo Feijen.

Oprichting 'De Gevleugelde Bode' in 1919

Het was na de Eerste Wereldoorlog in 1919, dat enkele vooraanstaande mannen van het zich toen noemende 'Zincs de la Campine' tot het oprichten van een duivenclub kwamen, onder de naam 'De Gevleugelde Bode'. De oprichters waren Lucien Dor (directeur van de zinkfabriek), Alfons Leplat (opzichter droogbouw), Henri Leplat (opzichter zinkovens), Renier Thirion (opzichter mengerij), Gerard Walthoff (opzichter boerderij) en Leopold Thijssen (opzichter kantoor). Bovengenoemde heren waren allen Belgen, uit het land waar de duivensport oorspronkelijk is ontstaan. Zij begonnen dus niet als leek aan de duivensport in Dorplein. Het door hen opgestelde reglement is, op een enkele uitzondering na, altijd van kracht gebleven en vooral punt 2 van dit reglement sprak duidelijke taal. Dit punt luidde als volgt: 'Het doel van de vereniging is het bevorderen van de duivensport in de meest uitgebreide zin door het uitschrijven, organiseren en leiden van concoursen en tentoonstellingen. Het bestrijden van oneerlijke praktijken, zoals opvangen, ophouden, overringen, vervreemden en doden van andermans postduiven, het plegen van bedrog en andere onwettige middelen die het goede doel kunnen schaden'. Met dit goede doel voor ogen ging de postduivenvereniging van Dorplein in 1919 van start.

Groepsfoto uit 1959 bij gelegenheid van het 40-jarig bestaan. De foto werd genomen voor clubgebouw 'De Witpen', gelegen in de 'toen' (tuin), schuin achter de directeurswoning 'de Witte Villa'. Zittend links is Louis Adaams, rechts is Sjeng Feijen. Staande v.l.n.r.: Lei Crijs, Willy Looijmans, Sjel Feijen, Joep Knook, Sjeng Velter, Huub van Leeuwen, Tjeu Stevens, Frans Brouns, Willem Hompes, Janus Matheeuwsen, Nol Crijs, Neer Meulen, Maan Coenegracht en Tieske Willekens (collectie Historiekzm/Louis Duisters).

Clublokaal en Eerste Lustrum in 1924

Als clublokaal werden twee kamers in de 'Cantine' betrokken. In 1920 werd nog heel primitief begonnen met het houden van wedvluchten. Als de duiven thuis kwamen, kon men zo snel mogelijk te voet of per fiets naar de ingang van de kantine snellen, waar dan een controleur met horloge zat en men het concursringetje moest afgeven. Een officiële duivenklok was er nog niet. Op die simpele manier werd de tijd

Duivenmelker Nol van Leeuwen bij zijn duivenhok. Het houten hok links staat er nog steeds; het duivenhok rechts is in 2007 bij de sanering afgebroken. Foto uit 1952 (collectie familie Looijmans-van Leeuwen, Budel-Dorplein).

genoteerd om een prijs te winnen. Met al dat heen en weer geloop was het een sport van de bovenste plank!

Ofschoon hij geen duiven had, werd in 1923 meester Simon van Helvert tot voorzitter gekozen; hij was schoolhoofd in Dorplein. Bij gelegenheid van het eerste lustrum in 1924 werd vanuit Aarlen een wedvlucht gehouden. Meester Van Helvert organiseerde en bekostigde deze wedstrijd door het schenken van twee prijzen. De 1^e prijs, een zilveren medaille, werd gewonnen door Willem Hompes; de 2^e prijs, een lederen portefeuille, werd gewonnen door Jac Theelen.

Jaarlijks werd de verplichte jaarvergadering gehouden; die verliep altijd in opperbeste sfeer. Daarover vermeldde weekblad 'Kanton Weert' op 15 oktober 1926: 'Zondagavond hielden bestuur en

leden der duivenclub 'De Gevleugelde Bode' de jaarlijksche feestvergadering. Het bestuur bleef met algemeene stemmen gehandhaafd. De secretaris bracht een keurig jaarverslag uit. Verder werd de avond in de beste feeststemming doorgebracht.'

Eerste vluchten en prijzen

Op 6 mei 1927 werd een postduiven-concourscommissie ingesteld door de duivenclubs 'De Gevleugelde Vrienden' en 'De Vredesduif' uit Weert en 'De Gevleugelde Bode' uit Dorplein. Het eerste grote concours was vanaf Orleans, 470 km. De 1e prijs was voor Fons Elias en zoon uit Dorplein; de 2e prijs voor Van Leeuwen-Ras uit Dorplein.

Door de jaren heen nam men deel aan vele wedvluchten, o.a. in 1932 aan een Midfondvlucht vanaf Compiègne met 85 duiven en aan een vanuit Rambouillet, toen 120 duiven in concours waren. De duivensport kent vier wedstrijdafstanden. Vitesse is de kortste afstand (tot 250 km), de duiven worden dan in België losgelaten. Midfond gaat tot 500 km, tot ongeveer de hoogte van Orleans in Frankrijk. Bij de eendaagse Fondvluchten worden de duiven losgelaten in Zuid-Frankrijk of Noord-Spanje (700km). Dan zijn er nog de meerdaagse vluchten tot 1300 km. De uiterste afstand die een duif in één dag kan afleggen, bedraagt ongeveer 800 km. Aan de hand van oefenvluchten weet de duivenmelker over welke afstand zijn duiven het best vliegen. Het vliegseizoen van de duiven loopt van april tot half september.

"De meest bijzondere prijs, waar ze vroeger echt trots op waren, werd in het voorjaar van 1936 gewonnen door Fons Elias. Hij won toen nationaal, over geheel Nederland, de eerste prijs van San Sebastian. Er waren toen 2019 duiven in concours en de lossing was op vrijdag 19 juni om 13.00 uur. Hij klokte zijn winnende duif op

Albert Looijmans op de door zijn schoonvader Nol van Leeuwen gewonnen bromfiets (foto 1950; collectie familie Looijmans-van Leeuwen, Budel-Dorplein).

zaterdag 20 juni om 12.52,55 uur. Fons Elias won toen f 25,41 aan poulegelden. Dat was in die tijd een groot bedrag. Verder won hij een gouden medaille, een kruik oude klare en de hoofdprijs: een radiotoestel. Ja, dat was een unicum, daar is lang over gesproken", vertelt Leo Feijen.

Toen kwam in 1940 de Tweede Wereldoorlog, wat meteen het einde van de duivensport met zich mee bracht.

Van nieuwe start tot jubileum: 1945-1979

Na vijf jaren van bezetting kwamen de duivenliefhebbers toch weer bij elkaar. Ze wilden best wel weer opnieuw beginnen, maar tijdens de oorlog waren ze alles kwijt geraakt; ze hadden net zoveel als in 1919 bij de oprichting: helemaal niets. Voorlopig werden de duiven voor de wedvluchten ingekorfd in een open ruimte in de oude boerderij achter de 'Cantine'.

In 1949 gingen de postduivenverenigingen van Budel-Schoot en Budel-Dorplein een fusie aan onder de reeds bestaande naam Postduiven Vereniging 'De Gevleugelde Bode'. Voorzitter Cornelissen van Schoot stond zijn functie af aan Maan Coenegracht. De club kreeg toen als verenigingslokaal twee stallen in 'Boszicht'. In 1950 werd François Dor ere-voorzitter.

Ook in deze na-oorlogse periode vlogen de duiven van Dorplein niet onverdienstelijk. Zelfs op grote vluchten werden prijzen behaald. Nol van Leeuwen en zijn zoon Huub

Lossing van 1000 duiven bij het 75-jarig bestaan van 'de Zink' in 1967; op de foto staan o.a. Willy Looijmans, Sjaak Saes en Janus Matheeuwsen.

waren fervente duivenmelkers. Zo won Nol in 1950 een bromfiets bij een lange wedvlucht vanuit Dax bij de Pyreneeën in Zuid-Frankrijk. *"In die tijd een brommer winnen was een bijzondere gebeurtenis. De hele familie Van Leeuwen was er trots op; toekomstig schoonzoon Albert Looijmans, die verkering had met dochter Caroline van Leeuwen, heeft menig ritje gemaakt op die brommer."*

In 1959 werd door het bisdom een geestelijk adviseur aan de club toegewezen, dat was uiteraard rector Thijssen van Dorplein. *"Voor rector Thijssen hebben we ook nog een feestelijke duivenlossing gedaan. Dorplein werd in 1963 van rectoraat verheven tot parochie; rector Thijssen werd toen in 1964 benoemd tot pastoor. Ook bij het 75-jarig bestaan van 'de Zink' in 1967 kwamen wij als duivenclub in actie. Er stond toen een grote feesttent aan de Peel. Aan het slot van het officiële gedeelte werden daar door onze vereniging 1000 duiven gelost. Dat is altijd een prachtig gezicht als al die duiven de lucht in vliegen."*

Dankzij de inzet van de actieve clubsecretaris Louis Adaams kreeg de postduivenvereniging in 1967 de oude boerderij als verenigingslokaal toegewezen. Er moest heel wat gebeuren om het lokaal toonbaar en bewoonbaar te maken. Tijdens de jaarvergadering van 1968 trok François Dor zich terug als ere-voorzitter. Zijn plaats werd ingenomen door Xavier Dor, die daarmee het werk van zijn grootvader voortzette.

In 1974 moest Lau van der Steen om gezondheidsredenen zijn voorzittersfunctie neerleggen en werd Henk Bekelaar zijn opvolger. Lau van der Steen werd in 1978 tot ere-lid benoemd. In 1976 nam secretaris Louis Adaams afscheid van het bestuur; in zijn plaats werd Herman Abbing benoemd. In 1978 trad voorzitter Bekelaar af; hij werd opgevolgd door Sjang Feijen. In de aanloop naar de festiviteiten voor het

Bestuursfoto uit 1969 bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan. De foto werd genomen bij verenigingslokaal 't Boetje. V.l.n.r.: Willy Looijmans, Jac Rademaekers, Pier Looijmans, Louis Adaams, Lau van der Steen, rector Thijssen, Sjang Feijen, Nol Crijns en Henk Beijk (collectie Historiekzm/Louis Duisters).

60-jarig bestaan overleed voorzitter Feijen op 7 juni 1979; Bèr Janssen werd toen waarnemend voorzitter.

Op 20 en 21 oktober 1979 vierde Postduivenvereniging 'De Gevleugelde Bode' het 60-jarig bestaan. Oudste lid was toen Tieske Willekens, hij was 91 jaar; hij overleed in 1980. Ook werden de leden gehuldigd die 25 jaar of langer lid waren: Janus Matheeuwsen, Louis Adaams, Nol Crijns, Sjaar Biesmans, Bèr Feijen, Tieske Willekens, Nol van Leeuwen, Lei Sengers, Lau van der Steen en Willem Feijen.

Ten tijde van het diamanten jubileum in 1979 bestond het bestuur uit geestelijk adviseur pastoor Thijssen, ere-voorzitter Xavier Dor, waarnemend voorzitter Bèr Janssen, secretaris Herman Abbing, penningmeester Henk Beijk en de leden Pier Looijmans, Sjaak Rademaekers, Henk Biesmans, Nol Crijns, Harrie Valkenaars en Henk Bekelaar. In 1979 telde de vereniging 47 leden.

Weekblad 'Kanton Weert' meldde in de editie van 24 oktober 1979 over dit jubileumfeest: *'De Harmonie Les Echos de Dorplein en het Tamboercorps brachten serenades aan de jubilerende duivenvereniging van Budel-Dorplein, die het feit herdacht, dat de vereniging zestig jaar geleden werd opgericht. Er was een druk bezochte receptie. Daarop sprak burgemeester Boudrie welgemeende felicitaties uit namens het gemeentebestuur van Budel.'*

Groepsfoto uit 1969 bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan. Zittend v.l.n.r.: Jac Rademaekers, Willy Looijmans, Tieske Willekens, Pier Looijmans, Louis Adaams, Lau van der Steen, Sjang Feijen, pastoor Thijssen, Nol Crijns, Henk Beijck, Wim Kookken met zoon Peter.

Staande v.l.n.r.: Bèr Feijen, Jac Saes, Willem Feijen, Jos Hompes, Joep Rademakers, Jac Sentjens, Jac Theelen, Bèr Janssen, Wiet van Distel, Wiel Janssen, Sjaar Biesmans, Juul Huismans, Jac van Geldrop, Huub van Leeuwen en NN Kookken.

Achteraan v.l.n.r.: Jac Rademaekers, Frits Janssen, Hennie Biesmans, Jan Matheeuwsen, Henk Bekelaer, Coob (Harrie) Crijns, Jo Biesmans, Jan van de Vorst en Johny Feijen (collectie L. Feijen-Janssen, Budel-Dorplein).

Duiven kweken

De duivensport is veel ingewikkelder dan men denkt. Er komt nogal het een en ander bij kijken: ras, voer, karakter, richtingsgevoel, wind en heel veel geduld.

Het kweken van duiven begint met een goed koppeltje, een doffer en een duivin. Zo'n tien dagen na het paren legt de duivin twee eieren, die door het koppel samen worden uitgebreed. Bij het broeden is een rolverdeling: de doffer zit overdag op de eieren en de duivin 's nachts. Na zeventien dagen komen de jongen uit het ei. Jonge duiven groeien hard en kunnen na drie weken voor zichzelf zorgen. Duivenmelkers beleven veel plezier aan het kweken van eigen postduiven en proberen met de jonge duiven een band op te bouwen. Na een week of vier mogen de jonge duiven naar buiten, waardoor zij zich leren oriënteren in de omgeving. Na een tijdje worden de duiven in een mand geplaatst en worden dan een eindje verder weggebracht en losgelaten om terug te vliegen naar hun eigen hok. Iedere keer wordt de afstand

Groepsfoto uit 1979 bij gelegenheid van het 60-jarig bestaan. Zittend v.l.n.r.: Henk Beijck, Louis Adaams, Henk Bekelaer, Tieske Willekens, pastoor Thijssen, Bèr Janssen, Xavier Dor en Herman Abbing.

Staande v.l.n.r.: Jaap Gommers, Jac Janssen, Sjeff van de Vorst, Lei Feijen, Johny Velter, Paul Coenegracht, Jan van de Vorst, Huub van Leeuwen, Jac Zentjens, Hein Roost, Riet Kookken, Sjeng Velter, Hennie Biesmans, Sjaar Biesmans, Harrie Valkenaars, Lei Sengers, Wiel Janssen, Harrie Rademakers, Pier Looijmans en Jac Rademaekers (collectie J. Rademaekers, Budel-Dorplein).

terug naar het hok vergroot. Zo worden de duiven getraind om te wennen aan hun baas, hok en omgeving. Als de duiven goed genoeg gewend zijn, kunnen ze ingezet worden voor oefenvluchten en later wedstrijdvluchten. In de duivensport is het de bedoeling dat de duiven zo snel mogelijk vanaf een losplaats terug vliegen naar hun eigen duivenhok.

Wedvluchten

Voor een wedvlucht moeten de duiven in goede conditie zijn en gezond, alleen dan geven ze het beste vliegresultaat. Elke duivenmelker heeft zo zijn eigen geheim: extra voer, bijzonder zaad of extra vitamines; soms worden huis-, tuin- en keukenmiddeltjes ingezet. Een duivenmelker krijgt door de jaren heen veel ervaring; Doping is uit den boze; je weet nooit precies wanneer de duiven gelost worden, dus doping heeft geen zin. Voorafgaand aan een vlucht worden doffers en duivinnen soms apart gezet om de hormonen te prikkelen, men noemt dit 'weduwnaarschap'; de duif wil dan zo snel mogelijk naar huis vliegen! Elke duif heeft een vaste ring met een uniek geregistreerd nummer aan een van de poten. De eigenaar is dus altijd te achterhalen. Als de duivenmelker een elektronisch registratiesysteem heeft, krijgt

Het registreren van de ringen en het inkorven van de duiven voor een wedvlucht gebeurt in het clublokaal. Op de achtergrond de vervoersmanden met nr. 2213, het nummer van 'De Gevleugelde Bode'; v.l.n.r.: Jo Biesmans, Lei Feijen en Harrie Valkenaars. Foto 2011 (collectie L. Feijen-Janssen, Budel-Dorplein).

de duif voor de wedvlucht nog een extra chipring. De rubberen wedstrijdtring is nog in gebruik bij duivenmelkers die nog een 'ouderwetse' duivenklok gebruiken. Vroeger had men alleen maar deze oude verzegelde duivenklokken; de club had toen drie duivenklokken verdeeld staan over Dorplein. Wie het verst weg woonde, mocht een paar seconden in mindering brengen. Later had elke duivenmelker een eigen duivenklok.

Voor een wedvlucht worden de duiven thuis in een korf gedaan, vervolgens gaan ze naar het clublokaal. Daar worden de duiven geregistreerd en vervolgens overgezet in grote genummerde vervoerskorven van de eigen duivenclub. Die korven werden vroeger met de aanhanger van Willem Hompes naar Eindhoven vervoerd. Later werden, door betaling van fl. 35,- per lid, speciaal ontwikkelde vrachtwagens aangeschaft voor de hele regio Zuid-Nederland, waarmee de duiven naar de losbestemming werden gebracht. Onderweg krijgen de duiven natuurlijk eten en drinken. Wanneer de duiven gelost worden, komen alle duiven tegelijkertijd uit de manden. Tegenwoordig kan de duivenmelker op teletekst lezen op welke tijd de duiven gelost zijn; de lossing is afhankelijk van de weersomstandigheden. De duivenmelker kan dan uitrekenen hoeveel tijd het ongeveer kost dat de duiven weer thuis zijn. De sport is natuurlijk wie van de duivenmelkers het eerst een duif op zijn

De ingekornde duiven worden opgehaald bij het clubgebouw door de vrachtwagen van 'Oost-Brabant'; Leo Feijen helpt de chauffeurs bij het inladen van de korven Foto 2011 (collectie L. Feijen-Janssen, Budel-Dorplein).

hok terug heeft. Urenlang kan de duivenmelker in de lucht turen, wachtend op het moment dat de eerste duif thuis komt en 'op de klep valt'. Vroeger moest men het rubberen ringetje van de poot van de duif afhalen en dit vervolgens in de duivenklok doen, de duif werd 'geklokt'. Tegenwoordig wordt de tijd van aankomst van de duif via de chip elektronisch geregistreerd. Als alle duiven thuis zijn, gaat de duivenmelker weer naar het clublokaal voor de prijsuitreiking. Onder het genot van een glas bier worden dan nog levendige discussies gevoerd over de wedstrijduitslagen. Vroeger kon de duivenmelker ook nog een pouleprijs winnen. Bij het inkorven kon hij een gokje wagen door vooraf een favoriete duif aan te wijzen, het zogenaamde 'poulen'; daarmee viel dan nog een prijs te winnen. "Vroeger zette men 5 cent in, maar dat kon voor heel goede duiven oplopen tot fl. 2,50. Als de duiven goed vlogen, kon het zijn dat je een weksalaris won, maar dat bleef meestal achter bij de kastelein van het duivenlokaal! Bekers en andere prijzen gingen mee naar huis. De laatste jaren wordt alleen nog om de eer gespeeld, de eeuwige roem, weddenschappen zijn nagenoeg verdwenen. Normaal gesproken komen duiven altijd thuis. Soms komen ze weleens in noodweer terecht, dan wordt het een rampvlucht; daaraan denken we als duivenmelker liever niet."

Een goede duif gaat ongeveer zes jaar mee; daarnaast wordt er ook mee gefokt, ook na het arbeidzame leven van de duif. Een duif die goed gepresteerd heeft, mag tot zijn laatste snik blijven. Dat toont toch wel de goede band tussen duif en duivenmelker.

*Heilige Catharina Labouré,
patrones van de duivenliefhebbers
(collectie Heemkundekring, Budel).*

Patrones, zusters en duiven

De heilige Catharina Labouré is de patrones van de duivenliefhebbers, omdat ze op jonge leeftijd zorg droeg voor de honderden duiven van haar vader. In 1830 trad zij toe tot de kloosterorde 'Dochters van Liefde van de Heilige Vincentius a Paulo'. In de kloostertuin voederde en verzorgde zij eveneens de duiven. De zusters van deze orde staan bekend om hun grote, wijduitstaande, witte kappen. Alsof het zo heeft moeten zijn: deze 'Dochters van Liefde' kwamen in 1932 voor de sociale dienstverlening naar Dorplein. Met hun 'vliegkappen' bestierden ze niet alleen het hotel en de winkel, maar ook de keuken, de boerderij, de wasserij, de naaischool, het pensionaat, de kleuterschool, de bakkerij, het gezellenhuis en de groenten fruitkwekerij. Maar dat was nog lang niet alles: zij hielpen ook de armen, legden overledenen af, verzorgden ernstig zieken, beheerden een EHBO-dienst en maakten de fabrieks- en kantinekapel en later ook de kerk, gereed voor gebruik. In 1948 gaven de zusters het beheer van de Cantine over. De zusters bleven wel wonen en werken in Dorplein, tot zij in 1987 vanwege hun hoge leeftijd het werk moesten neerleggen. Of de zusters ook de duiven van Dorplein verzorgd hebben, is niet bekend!

75 jaar 'Gevleugelde Bode'

In 1994 bestond de duivenclub van Dorplein 75 jaar. Dat was voor de leden een mijlpaal in de geschiedenis van hun vereniging, die het ontstaan toch te danken had aan 'de Zink'. Xavier Dor heeft er in 1995 nog voor gezorgd, dat de duivenclub onder gunstige voorwaarden het clublokaal aan de Gebroeders

Groepsfoto uit 1994 bij gelegenheid van het 75-jarig bestaan. Vooraan zittend v.l.n.r.: Xavier Dor, Lei Feijen, Lei Cremers, Bèr Janssen, Wim Kooken, Piet Broers, pastoor Gelens en Pier Lamers. Staande v.l.n.r.: Huub van Leeuwen, Jo Biesmans, Jac Rademaekers, Lenie Feijen-Janssen, Fer van Breugel, Hennie Biesmans, Nol van Distel en voor hem staat Harrie Valkenaars, Ronald Beijck, Jan Rutten, Jeanne Janssen-Feijen en Wiel Janssen (collectie L. Feijen-Janssen, Budel-Dorplein).

Looijmansstraat kon aankopen; gebouw en grond waren immers eigendom van Zinkfabriek-Buzisur BV. Fer van Breugel was voorzitter van de in 1994 jubilerende vereniging, die toen nog 24 enthousiaste leden had, waaronder zelfs vier vrouwelijke leden: Roos Rademaekers-Willekens, Jeanne Janssen-Feijen, Nellie Rutten-Geelen en Lenie Feijen-Janssen. In clublokaal 't Boetje was gezelligheid troef; samen bezig zijn met eenzelfde hobby was ook goed voor de sociale contacten en het wedstrijdelement stimuleerde het goed bezig zijn met duiven. De naam van het duivenlokaal werd bedacht door Wiel Janssen. Wiel vertelt: "Jaarlijks werden ook wedstrijden gehouden tussen de vier duivenclubs 'De Grenspost' en 'Gelijke Kansen' van Budel, 'Steeds Sneller' van Maarheeze en 'De Gevleugelde Bode'. De duivenmelkers van Soerendonk en Gastel waren voor het merendeel aangesloten bij Budel." Sjaak Rademaekers vult nog aan: "Een ander jaarlijks terugkerend element was de eigen duivententoonstelling in 't Boetje. Elke duivenmelker kon dan zijn mooiste doffers en duivinnen laten zien. Dat was altijd een gezellige dag voor alle duivenmelkers en hun gezinnen. Die dag trok altijd veel bezoekers. En ook heel

voornaam: de tap liep dan ook goed; ons Roos had het dan druk als kasteleinsvrouw van ons lokaal. Het werd die dag meestal een latertje." Het 75-jarig bestaan werd op 29 oktober 1994 met een daverend feest gevierd in gemeenschapshuis 'De Schakel'.

Einde van 'De Gevleugelde Bode'

De duiven spelen een prominente rol in het dagelijkse leven van de duivenmelker. De verzorging van de duiven vereist de nodige discipline. Per dag is men wel enige uren kwijt aan deze gevederde vrienden. *"De duiven een dag overslaan was er vroeger niet bij, ook niet nodig, want in die tijd ging men toch nergens naar toe, zeker niet voor meerdere dagen. De leefwereld beperkte zich nog tot de straat en het dorp waar men woonde. De zondagochtend was voor elke duivenmelker heilig. Op de radio werden ieder uur de duivenberichten uitgezonden. Dan hoorde hij of en hoe laat de duiven gelost waren. Het bepaalde voor een groot gedeelte de invulling van de zondag. Dit vaak tot mindere vreugde van moeder de vrouw, die op zondag soms andere plannen had."* Dat laatste wordt beaamd door Lenie Feijen: *"Vooral in het vliegseizoen schoten familiebezoekjes er soms helemaal bij in, want tja, de duiven waren nog niet thuis. We hebben zelfs een keer verstek moeten laten gaan op een communiefeest!"*

Net zoals een aantal andere volkssporten dreigt het duivenmelken stilaan te verdwijnen. De laatste voorzitter van de duivenclub van Dorplein, Fer van Breugel, zegt daarover: *"Binnen de duivensport is de liefhebberij altijd overgegaan van vader op zoon. Maar bij jongeren is de duivensport niet zo in trek. Onder de huidige duivenmelkers heeft de vergrijzing toegeslagen; het ledenbestand is verminderd. Bovendien brengt de duivensport toch wel behoorlijk wat kosten met zich mee. Al met al is de duivensport op zijn retour, ook in Dorplein. Bovendien moesten wij afstand doen van ons clublokaal 't Boetje."* Na een bestaan van ruim 92 jaar werd Postduiven Vereniging 'De Gevleugelde Bode' op 1 januari 2012 opgeheven. Daarmee kwam in Dorplein (en Schoot) een einde aan een mooie volkssportvereniging, die zich gesteund wist door drie generaties van de familie Dor van de 'Zincs de la Campine'. Sinds 1 januari 2012 kunnen alle duivenmelkers van Cranendonck terecht in de oude kantine van VV Rood-Wit '67 in Dorplein. De vier postduivenclubs van weleer zijn samen verder gegaan onder de naam 'Postduiven Vereniging De Grenspost'.

Wie na het lezen van dit verhaal buiten een groep duiven in volle vaart over weilanden ziet scheren of door de lucht ziet vliegen, weet nu dat dit postduiven zijn, onderweg naar huis (2).

Noten

1. Met uitdrukkelijke dank aan Leo en Lenie Feijen-Janssen, en verder aan Fer van Breugel, Wiel Janssen en Sjaak Rademaekers van 'Postduiven Vereniging De Gevleugelde Bode' van Budel-Dorplein; eveneens dank aan Caroline Looijmans-van Leeuwen en Rosarie van de Put-Looijmans voor de aanvullende informatie.
2. Dank aan de beheerders van de website www.historiekzm.nl voor het ter beschikking stellen van foto's en aan Guul Vullers voor de fotobewerking.

Bron T.Lamers A.Staals-Jacobi

De Postduivensport in Dorplein de gevleugelde bode 1919-2012

in: **Aa-kroniek** (uitgave van Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck')
31^e jaargang 2012 nr 3 bladzijde 150-167

Boven de Cantine - Hotel St Joseph westzijde